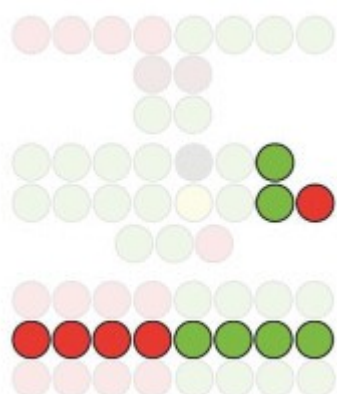

Tâm Na Cảnh (Mót) (*tadālabana*)

11 tâm làm nhiệm vụ Na cảnh:

3 Tâm Quan sát

8 Tâm Đại Quả

Lộ 1 : Lộ Ngũ môn cảnh rất lớn chót mót

Lộ 25 : Lộ Ý môn cảnh rất rõ chót mót 0 hộ kiếp vừa qua

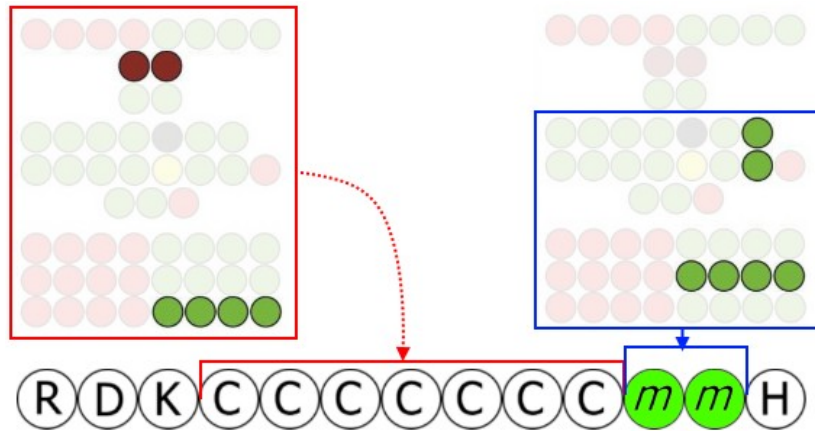

Trong trường hợp lộ tâm có trần cảnh quá rõ nét thì sau loạt tâm Đồng lực sẽ xuất hiện 2 sát-na Na Cảnh để cái biết được trọn vẹn và không bỏ sót. Các ngài mô tả loại tâm này giống như động tác liếm tay hay liếm môi khi ta vừa ăn xong mà vẫn còn thấy tiếc thức ăn dư sót. Ngay sau 2 sát-na Na Cảnh thì dòng Hữu Phần tiếp tục xuất hiện như cũ.

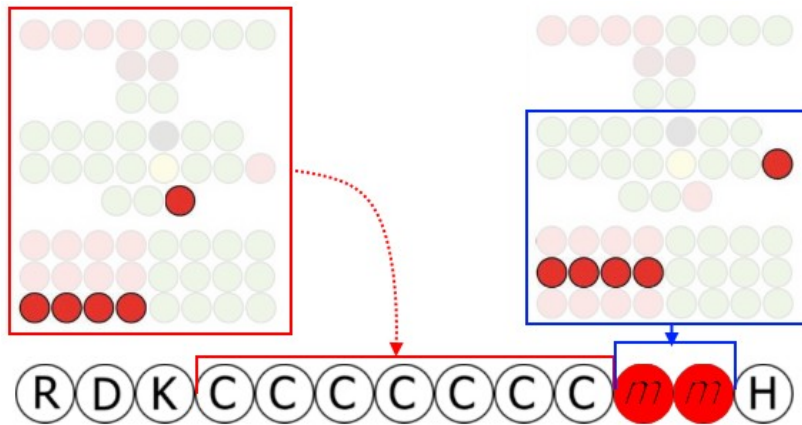
Tâm này chỉ xuất hiện ở người cõi Dục giới trong các lộ tâm biết cảnh dục trần. Thông thường thì nếu 7 Đồng lực trong đó là thọ ưu hay xả thì Na Cảnh phải là thọ xả, khi Đồng lực là thọ hỷ thì Na Cảnh mới là thọ hỷ.

Sau đây là những trường hợp xuất hiện của tâm Na Cảnh:

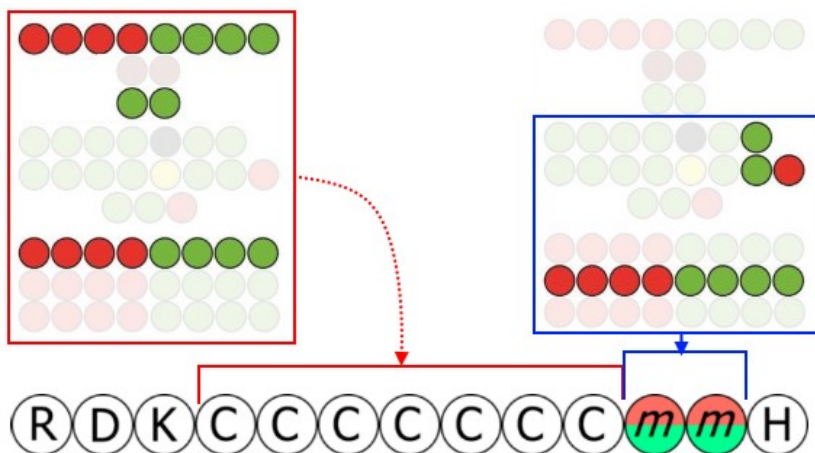
1. Sau 4 tâm Đại tổ xả thọ và 2 Đồng lực Sân thì Na Cảnh là 4 tâm Đại quả xả thọ và 2 tâm Quan Sát xả thọ.

2. Sau 4 tâm Đại tổ hỷ thọ và Sinh Tiểu thì Na Cảnh là 4 tâm Đại quả hỷ thọ và 1 tâm Quan Sát hỷ thọ.

3. Sau 10 Đồng lực bất thiện và 8 tâm Đại thiện thì Na Cảnh có thể là 1 trong cả 11 tâm Na Cảnh.

(Triết Học A-Tỳ-Đàm Của Phật Giáo Truyền Thống)

Hỏi: Tại sao đằng sau các đồng lực kiên cố không có na cảnh, và đối với cả những đồng lực dục giới bất cảnh chế định, cảnh đáo đại, cảnh siêu thế cũng không có na cảnh đi sau. Hãy giải thích tại sao chư phạm thiên không có tâm na cảnh mà lại có những tâm quả dục giới như nhân thức chẳng hạn?

Đáp: Sở dĩ na cảnh không hiện khởi đằng sau các tâm đồng lực kiên cố, vì chỉ có những tâm quả thiện hay bất thiện dục giới mới đóng vai trò na cảnh được mà thôi. Do đó chúng chỉ có thể bám theo đồng lực bất thiện hay đại thiện, ngoài ra na cảnh cũng có thể nối đuôi đồng lực sinh tiểu, đồng lực đại tố vì các tâm ấy cũng là tâm dục giới giống chúng. Như một đứa bé khi đi đâu cũng phải bám sát bố mẹ của mình, nếu không có bố mẹ thì cũng phải đi theo sát ông bà, cô cậu, chú bác của mình, chứ không thể đi theo ai khác được. Tâm na cảnh cũng thế, nó chỉ theo sau các đồng lực có cùng dục giới chủng như nó.

Về điều này, trong *Vibhāvaṇītikā* có ghi rằng:

*Kāmatanḥā sannidānaṃ Kāmanibbattabhāvato
Janakaṃ taṃ samānaṃ vā Javanaṃ anubandhati
Na tu aññaṃ tadālambaṃ Bāladāraḥasīlayā*

“Tâm na cảnh luôn đi theo sau các đồng lực bất thiện và thiện dục giới như thể cha mẹ mình, và đi theo các đại tố... giống như đi theo những bà con của mình. Chính vì chỉ có thể đi theo những tâm thuộc dục giới chủng (lấy dục ái làm gốc *Padhāna*) nên các na cảnh không thể nối đuôi các đồng lực kiên cố, các na cảnh giống như thằng bé con đã nói trên vậy”.

Còn việc tâm na cảnh không thể đi theo sau các đồng lực dục giới (mà) biết cảnh chế định, cảnh đáo đại, cảnh siêu thế cũng giống như đứa bé chỉ có thể đi theo người thân đến những chỗ thích hợp với nó, chứ không thể theo người thân đến sở làm hay vào những chỗ mà một đứa con nít như nó không nên tới.

Sở dĩ chư phạm thiên không có tâm na cảnh là vì các vị ấy không tái tục bằng tâm quả dục giới, họ chỉ tái tục bằng tâm quả đáo đại, mà các tâm quả này không thể tạo ra tâm na cảnh được. Trong khi người tái tục bằng tâm quả dục giới thì lại có tâm na cảnh, vì chính tâm tái tục dục giới (*kāmapaṭisandhicitta*) ấy làm nhân tố tiên khởi (*paṭhamabījibandhu*) để tạo ra tâm na cảnh trong thời bình nhật cho họ. Do đó, đối với chư phạm thiên không bao giờ có tâm na cảnh được.

Như trong *Vibhāvaṇītikā* ghi:

*Bījassā bhāvato natthi Brahmāṇaṃ pi imassahi
Paṭisandhi mano bījaṃ Kāmāvacarasaññitaṃ*

“Tâm na cảnh không thể có nơi chư phạm thiên vì thiếu nhân tố cần thiết. Chỉ có tâm tái tục dục giới mới có thể làm nhân tố trợ sanh cho tâm na cảnh mà thôi”.

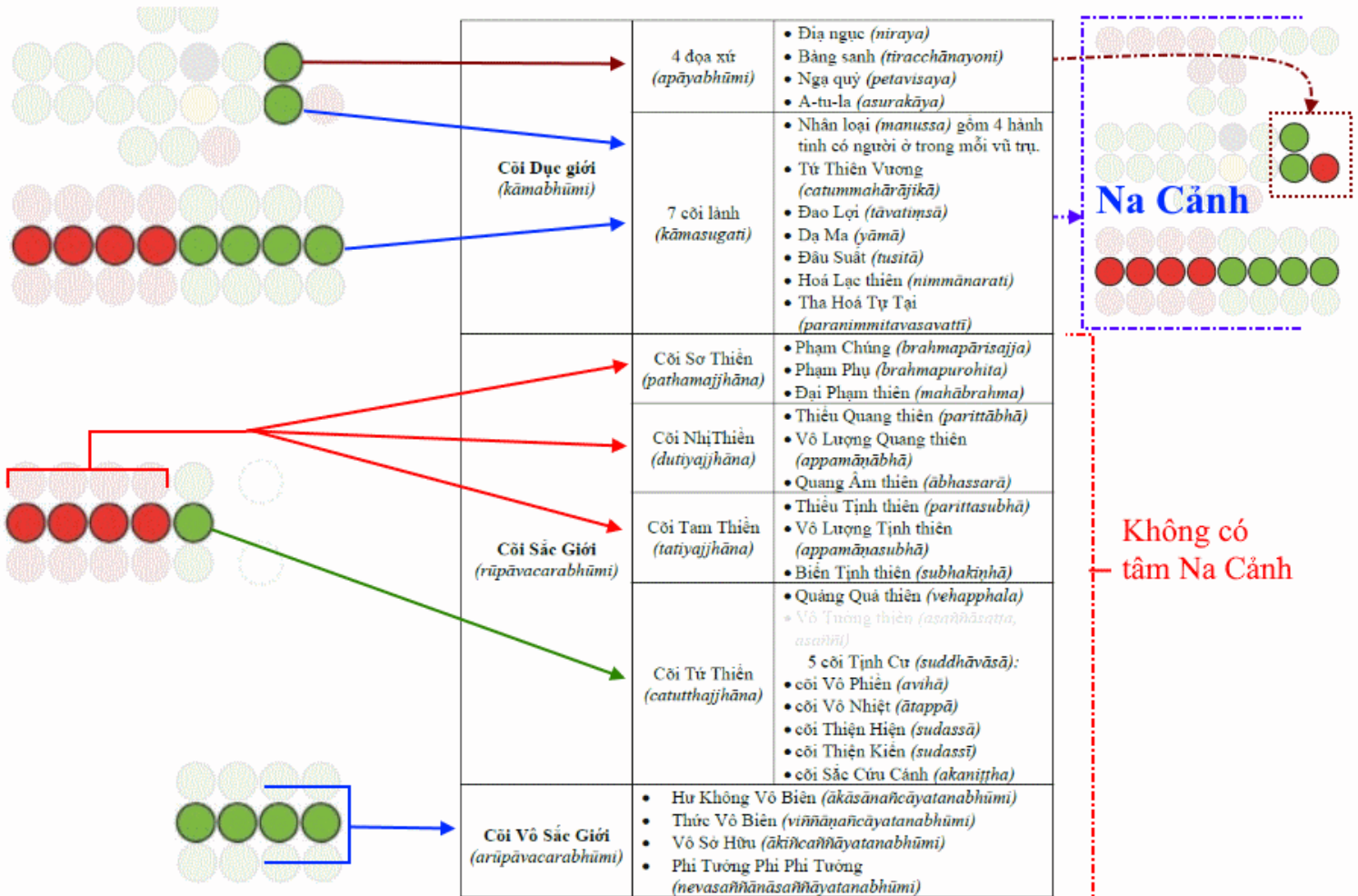
Còn sở dĩ chư phạm thiên vẫn có các tâm dục giới như nhãn thức, nhĩ thức... dù là những tâm này cũng thuộc về quả dục giới (*kāma vipaka*) như na cảnh, là vì chúng chỉ khởi lên để làm phận sự độc lập của mình chẳng có liên hệ gì với tâm tái tục. Nhãn thức chỉ có để thấy, nhĩ thức chỉ có để nghe... vậy thôi.

Riêng về tâm na cảnh thì hoàn toàn bị ảnh hưởng từ tâm tái tục. Nghĩa là ai có thần kinh nhãn thì thần kinh nhãn ấy sẽ đối xúc với cảnh sắc và như vậy thì nhãn thức tự động hiện khởi. Đối với trường hợp nhĩ thức cũng vậy. Một khi đã có sự gặp gỡ giữa các căn, cảnh và thức thì tự dung sẽ có một tâm lộ ngũ môn xuất hiện. Đó là quy luật muôn đời của tâm thức (*cittaniyāma*), và hễ có tâm lộ ngũ môn thì trong đó cũng sẽ có tiếp thu, suy đạc, thể thôi.

(Biện Giải Tâm Pháp)

19 Tâm Tục Sinh

31 Cõi

Tâm lộ Na cảnh có thể xảy ra trong tâm lộ Ngũ môn và tâm lộ Ý môn thông thường - khi đối tượng là diễn cảnh rất lớn và rất rõ. Còn trong trường hợp đặc biệt như tâm lộ Thiền định, tâm lộ Đạo Quả, v.v... thì hoàn toàn không có tâm lộ Na cảnh.